

Dokument tal-1841 dwar l-Istatwa ta' Santa Marija ta' Antonio Chircop

kitba ta' Martin Formosa

Fil-GIORNALE CATTOLICO, Foglio XXI.- Semestre II li gie ppublikat fl-4 ta' Ottubru 1841 mid-Ditta TIP. DI F. CUMBO ta' Strada Sant' Ursola No. 208, Valletta, Malta teżisti minjiera ta' informazzjoni dwar l-origini tal-Parroċċa tal-Qrendi. F'dan id-dokument miktub bil-lingwa Taljana, eż-żakkien f'paġna 321, insibu LE CONVERSAZIONE DI FILOTEO, Conversazione CXLI li seħħet fis-27 ta' Settembru 1841. Is-suggħett ta' din il-“Conversazione” li seħħet bejn Aristomeno u Filoteo kien “Sull' Erezione della Parrocchia e fabbrica della parrocchiale chiesa del Crendi”.

Il-konversazzjoni tiftah billi Aristomeno jirrakkonta kif hu għamel żjara fil-Parroċċa tal-Qrendi fis-26 ta' Settembru ta' dik is-sena u mar fil-Kappella ta' San Mattew tal-Maqluba u anke żar il-Knisja Parrokkjali taht it-Titolu tal-Assunzjoni ta' M.V. Filoteo jghaddi biex isemmi l-problemi tal-parruccāni tat-tlett irħula, Crendi, Manin u Leu biex jattendu ghall-quddies fil-Parroċċa taż-Żurrieq li kienet mil-'il bogħod. Huwa jsemmi kif Monsignor Fra Baldassare Cagliares kien hareg digriet bid-data tal-15 ta' Frar 1618 fejn qata' t-tlett irħula minn mal-matriċi taż-Żurrieq u fit-

18 ta' Frar tal-pussess lil Don Salvatore Burlò, neputi tal-Kappillan taż-Żurrieq Don Nicolò Burlò. Filomeno jghid li malli nhatar it-tieni Kappillan, Don Giam-Battista Camilleri, mwieled il-Qrendi stess, huwa haseb biex jibni Knisja kbira bizzżejjed sabiex taqdi l-bżonnijiet tal-parruccāni. Huwa għażel il-post fejn kien hemm digħiż żewġ knejjes antik i-ddedikati lill-Assunzjoni u lil Sant'Antnin. Dawn twaqqghu fl-1620. Il-knisja l-ġdidha kellha forma ta' salib latin u din tlestit fl-1630. Il-Knisja l-antika tal-Assunzjoni kienet fejn hemm in-nava principali filwaqt li fejn kien hemm il-Knisja ta' Sant'Antnin, jiġifieri fuq il-lemin inbena cimiterju filwaqt li fuq in-naha l-ohra nbniet sagristija. Dan ix-xogħol kollu tlesta sa l-1655. Fl-1668 inbeda ix-xogħol fuq il-kampnar li tlesta fl-1679. Filoteo jghaddi biex jirrakkonta kif dan ix-xogħol kollu li ha 57 sena, twaqqa' biex tinbena knisja akbar. Din id-deċiżjoni hadha l-Kappillan Don Domenico Formosa fost certu tgerir mill-parruccāni li kienu għamlu hafna sagħrifċi personali biex bnew l-ewwel knisja. Ĝie avviċinat il-famuż Arkitett Gafà u x-xogħol inbeda fl-1685. Il-kor tlesta fil-Festa tar-Rużarju tal-1691. Ix-xogħol waqaf għal 4 snin u fis-16 t'Ottubru 1695 inbeda l-ġenb tax-xellug. Kien hawn li twaqqghu xi ġnub biex terġa titwessa l-knisja. Il-bini kollu tlesta fl-1712.

F'paġna 324. Filoteo jghaddi biex jirrakkonta dwar it-twaqqif tal-fratellanzi fil-parroċċa tal-Qrendi. L-ewwel fratellanza kienet dik tal-Beatissima Vergine Maria

del Santissimo Rosario. Id-diploma nħarget mill-Arciconfraternita di Roma fi żmien il-Papa Urbano VIII fl-10 ta' Marzu 1629. It-tieni Fratellanza li twaqqfet kienet dik tas-Santissimo Sacramento fil-31 ta' Lulju 1630 fi żmien il-pontifikat tal-istess Papa Urbanu VIII. Fost hafna indulgenzi marbuta ma' din il-Fratellanza nsibu li l-fratelli kienu jerbu 7 snin indulgenzi jekk iżzuru s-Sagament fil-Festa ta' Santa Marija. It-tielet fratellanza msemmija mwaqqfa fis-7 ta' Dicembru 1736 hija dik iddedikata lin-Nostra Signora della Consolazione popolarment imsejjha taċ-Ćintura. Fid-Diploma mahruġa fl-24 ta' April 1736 mill-Priore Generale dell'Ordine degli Eremiti Agostiniani F. Nioccolo' Antonio Schiaffinati hemm elenkti l-indulgenzi kollha li gew konċessi minn diversi Papiet. Huwa jghaddi biex jelenka diversi għaqdiet oħrajn li gew soppresi maż-żmien.

F'paġna 326 sewwa sew f'Conversazione CXLIII, Filoteo jghaddi biex jitkellem dwar il-Corpo Del Glorioso Martire San Celestino u dwar l-istatwa Di Maria Vergine Santissima Assunta in Cielo. Huwa jghaddi biex jghid:

“Degna e' pero' di speciale menzione la Statua di Rare pregio dell'Assunzione di Maria V. Padrona e Tutelatrice della Parrocchiale Chiesa, e di tutto il-Casale. Questa Statua e' stata fatta nell' anno 1838 colle contribuzioni popolari, ed e' esimo lavoro del famoso Scultore Antonio Chircop della Senglea: al solo rimirarla subito si conosce la rara abilità del Artista, e s' ammira l-eleganza, e la gentilezza del raffinato suo gusto.”

Din id-dikjarazzjoni nkifbet fid-29 ta' Settembru 1841 fejn tikkuntrasta ma' dak miktub minn Pietru Pawl Castagna fil-ktieb tiegħi dwar l-istorja ta' Malta fl-1890. Castagna jikteb li Santa Marija V. saret fl-1840 minn Mast' Anton Chircop - Isolan¹. Il-fatt li Filoteo kien kiseb hafna informazzjoni mill-“archivio parrocchiale” fl-epoka meta saret l-istatwa jwassal biex tħid lid-data ta' Filoteo jiġifieri 1838, tista' tkun aktar eż-żappa minn dik ta' Castagna li kiteb il-ktieb tiegħu 50 sena wara. Barra hekk teżisti hafna informazzjoni fil-ktieb ta' Castagna li mhix eż-żappa. Raġuni ohra għaliex Santa Marija tal-Qrendi setgħet inħadmet fl-1838 u mhux fl-1840 huwa l-fatt li fit-8 ta' Ġunju 1840 Chircop lesta l-istatwa tat-Trinità li hemm fil-Parroċċa tal-Isla li għiet ordnata fl-1838. Żgur li l-ebda skultur tajjeb kemm hu tajjeb ma seta' jlesti żewġ statwi impekkabbli bhal dawn f'sena wahda.

¹ P.P. Castagna, L-Istoria ta' Malta bil-gżejjer tagħha, 2 ed., 1890, Ill, p.206.

Hajr: Nikol Abdilla